

Oppassen met de esdoorn

Sterke relatie tussen Acer en dodelijke spierziekte bij paarden

Atypische myopathie is een ziekte die bij paarden veel slachtoffers maakt. De afgelopen vijftien jaar komt deze spierziekte steeds vaker voor bij paarden die het hele jaar op de wei staan. De oorzaak van deze dodelijke aandoening is grotendeels opgehelderd, en er lijkt een verband te bestaan met bepaalde esdoornsoorten. De ziekte wordt veroorzaakt door een toxine in de zaden en mogelijk ook in het blad en de spullen.

Auteur: Martijn Siemes

Maatregelen

Moeten we nu alle esdoorns omhakken? 'Ik kan me voorstellen dat een paardeneigenaar er zo over denkt', zegt Cornélie Westermann. 'Maar dat is nog een stap te ver, omdat er zo veel esdoorns zijn en het grootste deel geen toxinen bevat.' Volgens Cornélie Westermann moeten paardeneigenaren en bomenbeheerders wel denken aan het volgende:

- Voed de paarden voldoende bij met goed ruwvoer. Zorg ervoor dat het dier weerstand opbouwt, geef het een droge plek voor het voeren en een schuilplaats tegen de regen. Houd de weide schoon, investeer in een bladblazer en zorg dat er geen esdoornblad of -zaad blijft liggen.
- Is de wei te modderig en is het niet mogelijk de esdoornresten te verwijderen, overweeg dan om de wei te verkleinen om de afstand tussen bomen en paarden te vergroten. De paarden binnen of ergens anders plaatsen is ook een optie zolang er blad in de wei ligt.
- Plant rondom een nieuwe wei geen esdoorns.

Westermann waarschuwt ook voor het internet. Er is veel te vinden over atypische myopathie, maar niet alles is adequaat onderzocht.

Actuele casus: paardeneigenaar stelt bomenbeheerder aansprakelijk

Hoe bomenbeheerders om moeten gaan met de mogelijke relatie tussen weidemyopathie en esdoorns, is actueel geworden door een casus waarbij een paardenhouder een bomenbeheerder aansprakelijk heeft gesteld voor de dood van een aantal paarden. Deze paarden zijn waarschijnlijk door de spierziekte overleden en stonden in een wei met esdoorns in de buurt.

Henry Kuppen van adviesbureau Terra Nostra kan niet zeggen om welke partijen het gaat, maar is als specialist op het gebied van plagen en ziekten van bomen betrokken bij de casus. Hij wil eerst meer duidelijkheid over de oorzaak: 'Wij zijn nu bezig met het opstellen van een onderzoek over de vraag of het blad toxisch (giftig) is of de schimmel. Dat maakt een groot verschil wat betreft de vraag waar de verantwoordelijkheid ligt en hoe je ermee om moet gaan. Ligt het aan de schimmel, dan kun je als boombeheerder mogelijk maatregelen nemen, of je zorgt ervoor dat de zieke bomen geregistreerd staan en je laat de eigenaar van de paarden er rekening mee houden. Als blijkt dat het blad de oorzaak is van de ziekte, dan moeten we met de esdoorn net zo omgaan als met de taxus, waarvan iedereen al weet dat deze giftig is. Dan zet je daar ook geen paarden onder.'

Kuppen is ook geen voorstander van rigoureuze maatregelen: 'Het is nog te vroeg om te zeggen hoe boombeheerders, boomverzorgers of boomkwekers hiermee om moeten gaan. We moeten eerst de resultaten van de onderzoeken afwachten en dat duurt doorgaans minimaal een jaar. Voorsnog lijkt het verstandig om geen paarden onder esdoorns te laten staan in het voor- en najaar.'

Cornélie Westermann, specialist inwendige ziekten van het paard aan de Universiteit van Utrecht en gepromoveerd op spieraandoeningen, ontdekte met haar team tussen 2005 en 2007 bij twee paarden een relatie tussen de spierziekte atypische myopathie (ook wel weidemyopathie genoemd) en de esdoorn en vond de biochemische oorzaak. In 2008 bleek uit verder onderzoek dat de spierziekte rond de zestig paarden in Nederland heeft getroffen. In de 25 gevallen die nader onderzocht werden, kwam een directe relatie met de esdoorn naar voren.

'Investeer in een bladblazer en houd de wei schoon'

Atypische myopathie is een defect in de vetstofwisseling. Het paard heeft minder energie, omdat die deels uit de vetstofwisseling komt. Het heeft spierpijn en schade, omdat afvalstoffen van de kapotte spiercellen zich ophopen in het lichaam. Rond de zeventig procent van de paarden sterft binnen enkele dagen of wordt geëuthanaseerd om een lijdensweg te voorkomen.

Westermann: 'Tijdens ons onderzoek merkten we dat de spierziekte alleen maar voorkwam bij paarden die het hele jaar op de wei stonden met weinig bijvoeding. Daarnaast viel het op dat in alle weiden waar deze paarden de ziekte kregen, esdoornbladeren aangetroffen werden. Volgens onze gegevens zijn er in het afgelopen najaar ongeveer 60 paarden overleden aan de spier-

Blad esdoorn.

ziekte. Van 25 daarvan hebben we gegevens. Bij bijna al deze paarden was esdoorn een factor.' Hoewel er steeds meer bekend wordt over de ziekte en paardenhouders voorzorgsmaatregelen treffen door bijvoorbeeld (jonge) paarden op stal te houden in het voor- en najaar, zijn boombeheerders er nog te weinig mee bezig. 'Wij vonden in eerste instantie een schimmel op de bladeren: *Rhytisma punctatum*, ook wel 'teerplekken' of 'tar spots' genoemd', stelt Westermann vast. 'Amerikaanse onderzoekers troffen daarnaast vooral in de zaden van de esdoorn een andere gifstof aan. We weten nu dat het toxine in sommige bladeren zit, maar zeker niet in alle. We weten ook dat het in de zaden kan zitten of in de jonge scheuten die soms opkomen in de wei. Maar er zijn ook verhalen van paarden met de spierziekte die niet onder esdoorns hebben gestaan, en zeker niet alle esdoorns zijn giftig. We zitten nog in onderzoek naar alle onderdelen. De aanwezigheid van toxine in de zaden is bewezen, bladeren en spullen zijn zwaar verdacht.'

Volgens de onderzoekers gaat het in eerste instantie onder andere om de *Acer pseudoplatanus*, de gewone esdoorn in Nederland en de *Acer negundo*, de vederesdoorn die vooral in Noord-Amerika voorkomt. Andere esdoorns zouden het gif ook in zich kunnen hebben, maar daarover is nog niks bekend.

Paarden zijn veelal kieskeurige dieren en eten niet zomaar alles wat op de grond ligt. Het nadeel van esdoornbladeren is echter dat paarden ze lekker vinden. Ze smaken zoet; er wordt niet voor niets *maple syrup* van gemaakt. De ziekte ontwikkelt zich bij paarden zeer snel. 70% van de besmette dieren wordt geëuthanaseerd of sterft binnen enkele dagen. Een tegengif is nog niet ontwikkeld, specifieke therapie en symptoombestrijding wel. Het direct inschakelen van een dierenarts geeft een grotere kans op overleving. De afgelopen jaren is er wel enig succes geboekt: overleed in 2011 nog 90% van de getroffen paarden, nu is dat 20% minder.

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boom-in-business.nl/artikel.asp?id=23-4555